

Ennallistamisasetus ja letot

Letot-hankkeen päätösseminaari 9.6.2026
Antti Sallinen, Suomen ympäristökeskus

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Letot-hankkeen
koulutuspäivä
Kainuussa (lettoinen
rinnesuo)

Kuva: Antti Sallinen

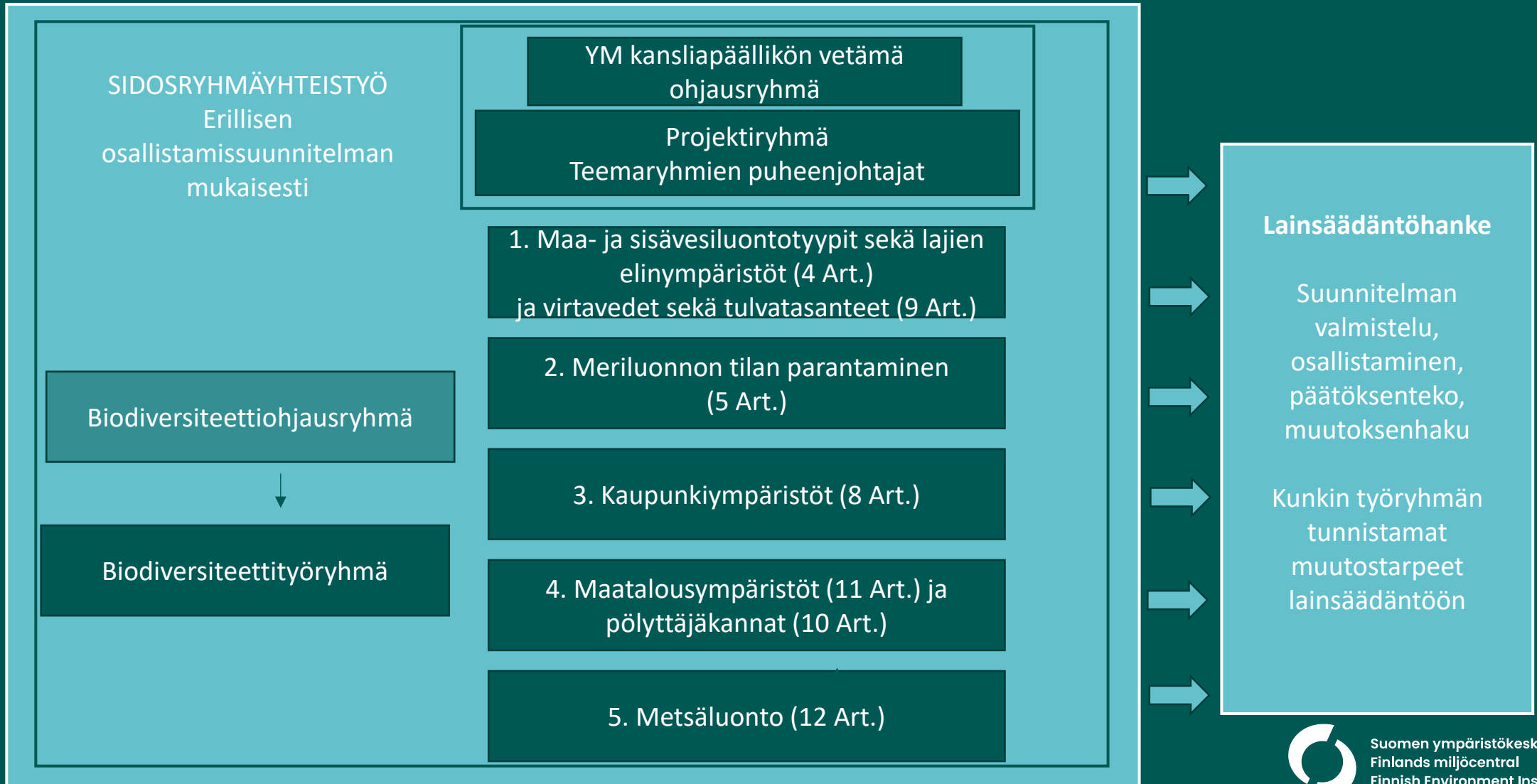
Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Ennallistamiasetus

- EU:n luonnon ennallistamiasetus astui voimaan elokuussa 2024.
- Suomen kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnoksen on määrä valmistua elokuussa 2026.
- Luonnoksen valmistumisen jälkeen Euroopan komissiolla on puoli vuotta aikaa antaa siitä palautetta.
- Jäsenmailla on puoli vuotta aikaa komission palautteen huomioimiseen.
- Suunnitelman hyväksyminen elokuussa 2027
- Päivitys määräajoin

Kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelu

Ennallistamisasetuksen tavoitteet

- Tavoitteena on laaja-alainen luonnon tilan paraneminen metsistä vesistöihin ja maatalousympäristöistä kaupunkeihin.
- Luontodirektiivin luontotyyppien osalta määrällisenä tavoitteena on, että direktiiviluontotyyppien esiintymistä, jotka eivät ole hyvässä tilassa
 - 30 % tulee ennallistaa vuoteen 2030 mennessä,
 - 60 % vuoteen 2040 mennessä ja
 - 90 % vuoteen 2050 mennessä.
- Ennallistamisella pyritään luontotyyppiesiintymän hyvään tilaan. Tarvittavat toimenpiteet tulee tehdä määräaikaan mennessä, mutta hyvä tilan saavuttaminen saa kestää pidempään.

Luontotyyppien hyvä tila

- Luontotyyppi on hyvässä tilassa, jos sen rakenne, toiminnot ja luonteenomainen lajisto ovat ekologisesti eheitä ja vakaita, eli luontotyyppi sietää häiriöitä ja sen voidaan katsoa säilyvän myös tulevaisuudessa.
- Yleisenä ohjenuorana voidaan pitää, että luontotyyppin esiintymä on hyvässä tilassa, jos se ei ole aktiivisen ennallistamisen tai passiivisen ennallistumisen tarpeessa.

Luontotyyppien suotuisat viitealat

- Tulee saavuttaa direktiiviluontotyyppien **suotuisat viitealat** (favourable reference area, FRA), eli vähimmäispinta-alat, jotka katsotaan välttämättömiksi kunkin luontotyypin ja sille luonteenomaisten lajien säilymiseksi pitkällä aikavälillä.
 - Jos luontotyypin kokonaispinta-ala on pienempi kuin sen suotuisa viiteala, täytyy luontotyypin pinta-alaa lisätä eli palauttaa.
 - Palauttamisen edellyttämät toimenpiteet tulee tehdä
 - 30 %:lla tarvittavasta pinta-alasta vuoteen 2030 mennessä,
 - 60 %:lla 2040 mennessä ja
 - 100 % 2050 mennessä.

Luontotyyppien heikentymättömyys

- Jäsenmailla on velvoite ottaa käyttöön tarvittavat toimenpiteet, joilla pyritään estämään luontotyyppien tilan merkittävä heikkeneminen.
- Heikentymättömyysperiaatteen tulkinta ja sen toimeenpanon tavat ovat vielä erillisen lainsäädäntöryhmän työstettävänä.
- Periaatteen henki kuitenkin on, että
 - Hyvässä tilassa olevan luontotyyppin esiintymän heikentäminen siten, että sen tila huononee hyvää huonommalle tasolle, tulisi estää.
 - Jos esiintymä on hyvää huonommalla tasolla, hyvän tilan saavuttamista ei pitäisi estää.
 - Luontotyyppin kokonaispinta-ala ei saisi pienentyä (kansallisesti EU:n luonnonmaantieteellisellä alueella).

Tietopuutteiden paikkaaminen

- Jäsenvaltioiden tietotaso luontotyyppien esiintymisestä ja tilasta ei ole kattava etenkin Natura 2000 -verkoston ulkopuolisilta alueilta.
- Tietopuutteet täydennettävä
 - 90 % luontotyyppien pinta-alalta 2030 mennessä ja
 - koko pinta-alalta vuoteen 2040 mennessä.

Lettojen tilanne

- Vuonna 2025 toteutetun luontodirektiivin mukaisen suojelutasoarvioinnin tulosten (Kukkala ym. 2025 <http://hdl.handle.net/10138/601064>) mukaan
 - Lettojen pinta-ala Suomessa EU:n boreaalisella alueella on 1020 km²
 - Hyvää huonommassa ekologisessa tilassa on 150–200 km², keskiarvo 175 km² josta 90 % pitää ennallistaa, eli 158 km² (vuoteen 2050 mennessä).
 - Lettojen suotuisaa viitealaa (FRA) ei pystytty suojelutasoarvioinnissa määrittämään, mutta esitettiin arvio, että nykyala on 11–25 % tai 26–50 % pienempi kuin suotuisa viiteala.
 - Tästä voidaan laskea, että suotuisan viitealan saavuttamiseksi täytyy lettojen pinta-alaa lisätä 126–1020 km².
 - Työryhmän ehdotus: 126 km². Perusteluna minimin käytölle ovat lettojen palauttamisen työläys ja suuret kustannukset (jotka kuitenkin riippuvat siitä millaisia ovat palautettavat kohteet – esim. onko niistä kaikki lettokasvillisuus hävinnyt ja onko lähistöllä lettoa).

Välipalaksi lettosammalia

Kultasammal
(*Tomentypnum nitens*)

Heterahkasammal
(*Sphagnum warnstorffii*)

Kuva: Antti Sallinen

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Heterahkasammal
(*Sphagnum warnstorffii*)

Lettoväkäsammal
(*Campylium stellatum*)

Kuva: Antti Sallinen

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Lettolierosammal
(*Scorpidium scorpioides*)

Kuva: Antti Sallinen

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

Mitä tapahtuu käytännössä

- Ennallistamisasetuksessa on määritelty tavoitteet, jotka tulee saavuttaa.
- Asetus on jo voimassa, mutta siitä ei suoraan aiheudu esim. maanomistajille velvoitteita lettojen heikentymisen estämiseen tai ennallistamiseen.
- Kansallinen ennallistamissuunnitelma kertoo, miten tavoitteet aiotaan Suomessa saavuttaa.
- Ennallistamissuunnitelman toimenpiteet edellyttävät kansallisen toimeenpanon, eli suunnitelmastakaan ei heti aiheudu velvoitteita esim. maanomistajille.

Mitä tapahtuu käytännössä

- Useimmat ehdotetuista toimenpiteistä edellyttävät selvityksiä, lainsäädäntöprosesseja, tai muuta liikkeelle lähdön hitautta.
 - Asetuksen ensimmäinen määräaika, vuosi 2030, tulee hyvin pian.
- Toisaalta monia tarvittavista toimenpiteistä tehdään jo nyt, ja ehdotuksena on vain toiminnan laajuuden tai vaikuttavuuden lisääminen.
 - Ennallistaminen, suojele, maankäytön sääntely

Soihin liittyviä toimenpide-ehdotuksia on työstänyt Teemaryhmä 1:n Suopienryhmä, jossa on mukana tutkijoita ja asiantuntijoita eri laitoksista ja virastoista:

- Geologian tutkimuskeskus
- Luonnonvarakeskus
- Metsähallitus Luontopalvelut
- Metsähallitus Metsätalous
- Maa- ja metsätalousministeriö
- Suomen metsäkeskus
- Suomen riistakeskus
- Suomen ympäristökeskus
- Tapio Oy
- Ympäristöministeriö

Suopienryhmän ehdottamien toimenpiteiden pääluokat:

1. Ennallistamisen lisääminen
2. Vesienpalautuksen lisääminen
3. Passiivisen ennallistamisen käyttöönotto
4. Kosteikkojen perustaminen, turvepeltojen vettäminen ja entisten turvetuotantoalueiden soistaminen
5. Suojelun lisääminen
6. Ennallistamisen organisointi ja koordinointi
7. Ennallistamisen rahoittamisen kehittäminen
8. Luontotyyppien huomioiminen kehitettäessä sääntelytoimenpiteitä
9. Luontotyyppien huomioiminen kehitettäessä koulutusta ja suosituksia
10. Luontotyyppien huomioiminen kehitettäessä sertifiointia
11. Sääntelyn kehittäminen sammalenkorjuusta aiheutuvien haittojen rajoittamiseksi
12. Tietopohjan lisääminen luontotyyppien esiintymisestä

Ennallistamissuunnitelman tilanne

- Kansallista ennallistamissuunnitelmaa valmistelevien teemaryhmien osalta työ on valmis.
- Työryhmän ja sen ohjausryhmän laajapohjaisen kokoonpanon ja poliittisen ohjauksen myötä erilaisia intressejä on otettu laajasti huomioon.
- Valmistunut ehdotus on kompromissi ennallistamisasetuksen korkeiden tavoitteiden ja poliittisten, taloudellisten ja käytännöllisten reunaehtojen välillä.
- Ehdotuksen julkistaminen lausuntokierrosta varten odottaa vielä ohjausryhmän ja poliittisen portaan hyväksyntää ja mahdollisia muutoksia.

Ennallistamissuunnitelma lettojen osalta

- Näkemykseni mukaan
 - Jos ehdotetut toimenpiteet saadaan käyttöön siten kuin Suopienryhmä on ne tarkoittanut, saadaan lettojen turvaamiseen ja tilan parantamiseen merkittävää parantumista.
 - Ennallistamisen ja palauttamisen vuoden 2050 pinta-alatavoitteiden saavuttaminen on mahdollista, mutta vuosi 2030 tulee liian pian.
 - Lettojen hyvän tilan saavuttaminen Etelä-Suomen osalta jää epävarmaksi mm. ilmastonmuutoksen vuoksi, mutta tavoitetta kohti kannattaa silti pyrkiä.

Letot-hankkeen
koulutuspäivä
Kainuussa (lettoinen
rinnesuo)

Kuva: Antti Sallinen

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute

antti.sallinen@syke.fi

Suomen ympäristökeskus
Finlands miljöcentral
Finnish Environment Institute